TOVERI

Lannen suomalaisen työväen äänenkannattaja, ilmestyy Astoriassa, Oregon, joka päivä paitsi sunnuntaina.

TOIMITUSKUNTA:
W. N. REIVO, SULO SYVÄNEN,
ADOLPH SALMI, ALEX SEVO,

TOVERI
(THE COMRADE)

The organ of the Finnish workers in the Western states. The only Finnish daily in the West. Published daily, except Sunday, at Astoria, Ore., by the Western Workmen's Publishing Society.
ANTTI J. PARTAN, Manager.

Entered as second-class mail matter July 18, 1912, at the postoffice at Astoria, Oregon, under the Act of March 3, 1879.

Ilmotushinta 60 senttiä tuuma.
Kihlaus- ja vihkimäilmotukset $1.50 kerta, $3.00 kolme kertaa tavallista kokoa ja suuremmat ilmotukset tilan mukaan.
Syntymä- ja nimenmuutosilmotukset $1.00 kerta, $2.00 kolme kertaa, tavallista kokoa.
Kuolemanilmotukset $1.50 kerta ilman värsyä ja 50 senttiä lisämaksua jokaiselta värsyltä ja kiitoslauseelta.
Halutaan tiedot, korkeintaan 30 sanaa, 50 senttiä kerta, kolme kertaa $1.00.
Naima- ja avioeroilmotukset, korkeintaan 75 sanaa, $2.00 kerta, kolme kertaa $5.00. Suuremmista yhteisilmotuksista tilan mukaan.
Kiitoslauseista tilan mukaan 60 senttiä tuumalta.
Paikkakunta-uutisilmotukset 60 senttiä tuuma.

TILAUSHINNAT
Yhdysvalloissa ja Canadassa:
Yksi vuosikerta..$5.50 6 kuukautta..$3.00
3 kuukautta... $1.60 1 kuukausi... .60
Suomeen ja muualle ulkomaille:
Yksi vuosikerta..$8.00 6 kuukautta..$4.25

SUBSCRIPTION RATES:
In the United States and Canada
One year.....$5.50 Six months.....$3.00
Three months..$1.60 One month.....60
Huoneusto sijaitsee 10:nnen ja Duane katujen kulmassa. Telefooni: konttori 365, toimitus 832.

Ainoastaan "tutkimuksia", ei korjauksia

"Senaattori Kenyonin ehdotuksesta on Yhdysvaltain senaatti määrännyt opetus- ja työasiain komiteansa heti ryhtymään tutkimaan työoloja, jotta hallitus voisi järjestelmällisemmin käsitellä teollisuudellista hyvinvointia koskevia asioita. Ehdotus hyväksyttiin ilman väittelyä."

Noin lennätettiin Washingtonista joku päivä sitten. Riistäjälehdet julkaisivat sanoman kokolailla huomattavasti, tietysti osottaakseen, että kyllä hallituksemme huolehtii työasiain kunnollisella tavalla järjestämisestä.

Tuleva tutkimus kuuluu käsittävän koko maan. Komitealle on annettu **"täysi valta tutkia kaikkia teollisuuksia sikäli kuin se katsoo tarpeelliseksi."** Siinä tyynnyttävä vakuutus niille, jotka ehkä hiukan epäillen tutkimuksen tuloksellisuutta alkoivat lukea tuota uutista!

Kulutettuaan tarpeellisen määrän vuosia tutkimuksessaan, komitean kuuluisi pitävän osata vastata m. m. seuraaviin kysymyksiin:

Olisiko sopivata perustaa yleiskansallinen tuomioistuin ratkaisemaan työselkkauksia eli työolo- ja palkkariitoja?

Olisiko tarpeellista ja käytännöllistä kehittää nykyisestä Yhdysvaltain työnvälitystoimistosta "yleisempi kansallinen työnvälitystoimisto?"

Miten voitaisiin parhaiten säännöstellä työnantamista?

Työläisten elantosuhteiden parantaminen ja yleisen ohjelman laatiminen, jonka mukaan hallitus voisi avustaa kotien rakentamista?

Olisiko sopivata ulottaa sotilaiden vakuutusjärjestelmä myöskin siviliväestön käytettäväksi jotta työläiset saisivat maksua vastaan vakuuttaa itsensä tapaturman, sairauden tai työkyvyt tömyyden varalta?

Olisiko tarpeellista ja mahdollista voimaansaattaa vakuutusjärjestelmä vanhuuden, työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta?

Käytännöllinenkö vai epäkäytännöllinen olisi yleinen alinpalkkalaki?

Ammattiopetuksen antaminen teollisuudessa loukkaantuneille.

Yleisten töiden teettäminen työttömyyden ehkäisemiseksi teollisuuspulien sattuessa.

Kuten ainehistosta näkyy ei herrojen tutkijain kiusalliseksi velvollisuudeksi ole asetettu määräystä tunkeutua penkomaan niiden asioita, jotka s a t u t t a v a t teollisuuspulia markkinaetujensa vuoksi; "riitaantuvat" työläistensä kanssa riistämällä suurimman osan heidän työnsä tuloksista ja aiheuttavat kaikki ne kärsimykset, mitä työväenluokka, kansan suuri enemmistö, saa kokea. Parhaimmassa tapauksessa jos huomataan "sopivaksi" — aiotaan hiukan silitellä pois pahimpia karkeuksia nykyisen järjestelmän pinnalta, lainkaan kajoamatta sen sisäiseen, onnettomuutta tuottavaan mädännäisyyteen.

Pelko työväenluokan heräämisestä luokkatietoiseen joukkotoimintaan, astumaan yhteiskunnan ohjaksiin ja hävittämään palkkaorjuuden, on aiheuttanut tämänkin "tutkimuksen." Siinä saatuja tietoja ei tarvita — paitsi ehkä teollisuudellisesta hyvinvoinnista huolehtimiseen riistäjien eduksi. Olisihan herroilla vallanpitäjillä käytettävänään hevoskuorma erään teollisuussuhteita tutkineen hallituksen komitean raportteja, jotka osottavat yhteiskunnassamme olevan runsaasti vikoja, mutta eivätpä he ole käyttäneet niitä. Raportissa esitettyjä uudistuksia ei ole pantu käytäntöön, eipä edes keskusteltu niiden "sopivaisuudesta." Niin on käynyt ja niin tulee käymään vastakin, kunnes työväenluokka oppii ymmärtämään kärsimänsä kurjuuden todelliset syyt.

Sosialismin edellytykset

On paljon ihmisiä, jotka käsittävät, että sosialistinen yhteiskunta saavutetaan, kunhan vain ihmiset saadaan opillisesti käsittämään sosialistisen yhteiskunnan hyvyyden. Sosialismin toteuttamisen ehtona on kylläkin laajain joukkojen valistaminen. Joukot tarvitsevat tietoja olevista oloista ja siitä miten sosialistinen yhteiskunta on saavutettavissa. Mutta ennenkuin jokin valtava yhteiskunnallinen muutos voidaan panna käytäntöön, niin yhteiskuntaoloissa täytyy olla sille edellytykset.

Teollisuusmaissa, jo puoli vuosisataa sitte, oli kapitalistinen puristus luonut yhteiskuntaelämään ilmiöitä, että ennustettiin pian tulevan sosialistisen vallankumouksen. Eikä ihmekään, jos niin luultiin, olivathan jo silloin nähtävänä täydessä kukoistuksessaan kaikki ne epäkohdat, mitkä ovat ominaisia kapitalistiselle järjestelmälle, kuten liikatuotanto, teollisuuspulat, joukkoköyhyys, työttömyys ja kaikki muu kurjuus. Näytti kuin silloin jo olisi kapitalistinen tuotanto halpaantunut. Vaan siinä ennustuksessa petyttiin aikaan nähden. Köyhälistön nousu ei tapahtunutkaan viisi- tai kuusikymmenluvuilla, kuten uskottiin. Ennustajat eivät ottaneet kyllin tarkasti laskuihinsa tekijöitä, mitkä olivat silloin vielä vallitsemassa kapitalistisen tuotannon levenemisessä.

Silloin oli vielä kokonaisia maanosia, joissa ei ollut nimeksikään kapitalistista tuotantoa, kuten myös uusia maita, joihin voitiin sijoittaa suuret pääomasijoitukset.

Siirtomaat ja kapitalistisessa kehityksessä jälellä olevat maat ovat olleet tekijöinä siinä, ettei 19-vuosisadan viimeisellä puoliskolla köyhälistön valtaannousu tapahtunut, vaan siirtyi hyvän matkan 20:lle vuosisadalle. Vieläkin on koko laajasti mahdollisuutta kapitalistisen järjestelmän kehittymiselle, vaan se nopeasti supistuu. Kaikki teollisuusmaat tuottavat liikaa tavaraa, niille hankitaan menekkiä. Nekin maat, joihin on tähän saakka myyty liikatuotantoa, tulevat itse voimakkaiksi kilpailijoiksi eli liikatuotannon tuottajiksi. Kun ollaan siinä pisteessä, ettei enää voida lähettää minnekään liikatuotantoa, silloin halpaantuu kapitalistinen tuotanto. Laajat joukot jäävät elämisen ehtoja vaille, heillä ei ole muu edessä, kuin olemassaolon uhalla nousta valtaan ja poistaa ne esteet, mitkä ovat sen tiellä tuotanto-olojen järjestämisessä köyhälistön etujen mukaiselle kannalle. Tuolle katsantokannalle perustuu sosialistinen teoria, jossa osotetaan, että itse kapitalistisen yhteiskunnan sisäiset lait luovat yhteiskunnallisen olotilan köyhälistön valtaannousulle ja edellytykset sosialismille.

P. K.

Kannattakaa niitä liikkeitä, jotka ilmoittavat Toverissa

MAILMANKATSOMUKSIA

HISTORIAN TEKIJÄT.

(True translation filed with the Postmaster at Astoria, Ore., Dec. 26, 1918, as required by section 19 of the Act of Oct 6th. 1917.)

Yalen yliopiston kirjapaino on ottanut aimo hypyn Englannin ja Amerikan suhteita koskevan historian suoristamista kohti julkaisemalla noin 50 nidettä käsittävän teoksen, nimeltä "The Chronicles of America" (Amerikan aikakirjat). Emme ole kyllä itse saaneet nähdä yhtään noista hintavista niteistä, mutta New York Times'in arvosteluista päättäen se on "järkevä." Se ehkä ei kuitenkaan ole "turvallinen", jos Suur-Britannia pitää kiinni Winston Churchillin laivasto-ohjelmasta. Historiallisista väärinymmärryksistä arvostelussa sanotaan:

Tiedämme kyllin hyvin, mitä tavallisissa oppikirjoissamme sanotaan Englannista: vallankumousta käytetään melodraamallisen keksimisen keppihevosena, roisto (John Bull, Englanti) hätyyttäen viattomuudestaan luopumatonta neitosta, nim. siirtokuntia. Kirjotuksessaan "Vallankumouksen aattona" Mr. Becker hylkää tämän vanhanaikaisen kannan; me näemme tuon vallankumouksen johtuvan osaksi satunnaisista syistä, sekä väärinymmärryksestä, mielikuvituksen puutteesta kummallakin puolen, unteluudesta — lyhyesti sanoen, tavallisista inhimillisistä heikkouksista.

Kuinka selvää ja valaisevaa kaikki tämä! Historioitsijat ovat tehneet itsensä vikapäiksi "keksimiseen", vallankumous kun johtui "väärinymmärryksestä, mielikuvituksen puutteesta, unteluudesta" ja sen sellaisista "inhimillisistä heikkouksista." Olemme varmat siitä, että "syvällinen" koululaisuus ei voisi mennä tämän pitemmälle. Kaikki koulupoikien ja -tyttöjen päihin pumpatut "melodraamalliset keksinnöt" täytyy nyt pumpata pois ylämainitun vastikkeen tieltä. Tämä on "historiallista tiedettä" 20:llä vuosisadalla!

Mutta on olemassa vaara, jonka moiseen kirjalliseen tuotantoon syylliset kynärengit itsekin huomanne vat. Jos suunnitellusta merivarustelukilpailusta koituisi ynseyttä meidän ja "englantilaisten serkkujemme" välille, kuten on todennäköistä, sopivat entiset "keksinnöt" käytäntöön mainiosti, samalla kun nuo uudet ovat vain vahingoksi. Otaksukaamme, että tuo ynseys kehittyy kamppailuksi brittiläisen ja amerikalaisen kapitalismin välillä; voidaanko silloin "historialla", joka noin vain vapauttaa Suur-Britannnian syytöksistä, nostattaa "isänmaallista suuttumusta?" Emme luule niin. Kuitenkin, jos saamamme tiedot ovat oikeat, samanlainen historian paikkaustyö on käynnissä Englannissa; siellä aiotaan meitä koskeva historia puhdistaa vanhoista vallankumousajan syytöksistä. Tuokin ma siis vaikeuttaisi "isänmaallisen suuttumuksen" nostattamista, jos se hylkäisi vanhat "melodraamalliset keksintönsä."

Parasta jättää tämä historian kor jaustyö sikseen tällä kertaa, herrat, sillä siitä voi olla haittaa kummallekin puolen silloin kun pitäisi yllyttää jolppeja hangottelemaan toisil leen ja ratkaisemaan "kansan kun nialle" käypiä kysymyksiä. Pitäkää sillävälin kursseja vaikkaja "Kirjallisesta rehellisyydestä" tai "Historian tutkimuksen etiikasta", kuitenkin u nohtaen sovelluttaa kumpaakaan o miin touhuiluihinne. — Call.

MONENLAISTA MAKUA.

Kaikilla ihmisillä ei ole läheskään yhdenlainen makuaisti. Jotkut nauttivat erinomaisella halulla pippurilla ja sinapilla höystettyä lihaa, kun taas toiset pitävät noita mausteita aivan sietämättöminä. Samoin on henkisen ravinnon laita.

Noilla paljon huomiota herättäneillä, isoäänisillä, uudenaikaisilla hihhuleilla, "Industrialistin" lukijoilla, henkisen ravinnon kaipuu on paljon erilainen kuin tavallisilla ihmisillä. He pitävät erinomaisena hengenravinto na etenkin sitä mitä on tuon lehden toimitussivulla ja myös heikäläisten kansankirjeitä. Mutta on paljon ihmisiä, jotka samoja töherryksiä pitävät raukkamaisuuden huippuna ja sanovat: "Kun eivät väsykään yhteen ja samaan pikkumaiseen nalkutukseen."

Todellakin täytyy ihmetellä noiden hihhulien raivoa suomalaisia sosialisteja vastaan. Aina heillä on kohteena S. S. Järjestö, ikäänkuin ei mitään muuta tehtävää heillä olisikaan, kuin hävittää mainittu järjestö. Heidän hommansa on samanlaista kuin saiturin, jolla on aina samat vaatteet ja joka aina syö samanlaista yksinkertaista ruokaa.

Industrialistin kynäsankarit parjatessaan S. S. Järjestöä vatkuttavat yksiä ja samoja väitteitä kaikissa asioissa ja tilanteissa. Kun muut ihmiset sanovat jostakin asiasta sen mitä on sanomista, loppuu se siihen Vaan nuo vallankumouksellisuudella ratsastavat ovat kuin vanha varis joka, koettaessaan lentää vastatuuleen, pieksää siipiään ankarasti ilmassa pääsemättä tuosta tuohon.

HALLITUKSEN TODISTAJA SANOO PELJÄNNEENSÄ.

(True translation filed with the Postmaster at Astoria, Ore., Dec. 26, 1918, as required by section 19 of the Act of Oct. 6th. 1917.)

William P. Harris, entinen Milwaukee Leaderin toimitussihteeri (Managing Editor), joka nykyään palvelee Milwaukee Journalin raportterina, esiintyi oikeusjutussa sosialisteja vastaan myöskin hallituksen todistajana sosialisteja vastaan. Hänen todistuksensa pääasiassa sisälsi sen, että hänelle, Harrisille, oli tullut "jalat kylmiksi" kun St. Louisin edustajakokouksessa sosialistit hyväksyivät sotavastaisen ohjelman. Harrisin todistuksen mukaan itseasiassa koko Leaderin toimitussaapi "pelkäsi." Konventsionin hyväksymä ohjelma kuitenkin julkaistiin Leaderissa. Harris sanoi luulleensa sen olevan kapinallisen ja lähentelevän maankavalt lusta tällaisena aikana. Toisetkin toimitusstaapin jäsenet ajattelivat samoin, niin hän sanoi. Tästä seurasitten, että he yhteisesti kirjoittivat jonkunlaisen kirjelmän, panivat nimensä sen alle ja antoivat "juhlallisen" asiakirjansa Bergerille. "Dokumentin" äänilajista kävi selville, että he, allekirjoittaneet, katsoivat Leaderin olevan vaarassa joutua rettelöihin hallituksen kanssa, koska leh dessä julkaistiin tuo kauhea St. Louisin edustajakokouksen enemmistön hyväksymä ohjelma ja että he, alle kirjoittaneet, siten ilmoittivat päämieheelleen Victor L. Bergerille, että siinä tapauksessa, jos hallitus alkaisi nakella kivilä Leaderia vastaan he haluaisivat pysytellä pommitusta kestävässä kellarissa, koska he eivät olleet hyväksyneet St. Louisin edustajakokouksen enemmistön mielipidettä.

Harrisilta saatiin tietää, että Berger oli ymmärtänyt aseman ja sanonut heille kaikille, että hän — Victor L. Berger — oli Milwaukee Leaderin vastaava toimittaja ja oli valmistautunut kestämään kaikenlaisten roskien nakkelemisen Milwaukee Leaderia vastaan. Joka tapauksessa hän oli erimieltä Bergerin kanssa ja erosi toimituksesta, niin sanoi Harris.

RIISTÄJÄT "LUONNON LAKIA" KUMOAMASSA.

Porvarilliset taloustieteilijät ja muut heikäläiset "oppineet" ovat nähneet paljon vaivaa todistaakseen, että nykyinen riistojärjestelmä, senlisäksi että se on "paras mahdollinen", on "luonnon lakienkin" mukainen. Tutuimpia näistä jaarituksista on heidän väitteensä, että nykyisessä yhteiskunnassa vallitsee "vapaakilpailu", jossa yhtäläisillä kyvyillä muka saavutetaan yhtäläisiä tuloksia ja jokaisella on oikeus kilpailla samanlaisilla ehdoilla.

Mutta joskus "luonnon lait" pyrkivät tekemään kiusaakin riistäjälle. Silloin on hän valmis käyttämään selvää pakon ja voiman oikeutta. Viime vuosina huomattavasti lisääntynyt neekerien siirtyminen etelästä pohjoiseen tarjoaa esimerkin siitä.

Neekerien kerrotaan järjestäneen jonkunlaisen yhdistyksen auttamaan neekeriperheitä pääsemään pohjoisvaltioihin. Kukin maksaa jäsenmaksua 10 senttiä viikossa ja kun yhdistykselle kertyy noin $35 lähetetään joku jäsen pohjoiseen. Eräs Detroitiin, Mich., matkustanut neekeri sai työtä $5 päiväpalkalla ja hän pian kuljetti perheensä ja muitakin neekereitä pohjoiseen. Nämä vuorostaan tekivät samoin ja eräältä suurtilalta pian loppui neekerityövoima. Tällaista on tapahtunut monessa etelävaltiossa.

Tämä "sisämaan siirtolaisuus" on suuresti ärsyttänyt etelän suurtilallisia. Niinpä eräässä Detroitin oikeudessa on nostettu oikeusjuttu muuatta Boas Milbrookia vastaan, joka poistui Georgiasta viime toukokuulla. Milbrook aiotaan kuljettaa vanginkyydillä takaisin Georgiaan muka jonkun arvottoman maksuosoituksen kirjottamisesta, vaikka hän ei osaa kirjottaa. Ehkä hänet on jo puljetettukin. Työssä ollessaan Milbrook, kuten monet muutkin neekerit, on saanut Detroitissa $5 päivältä, mutta Georgiassa hän ei koskaan saanut yli 65 sentin.

Juttu muistuttaa entisiä orjain kauppalain aikaisia "oikeuden"-käynteitä, jolloin mikä tahansa syytös riitti siirtämään neekerin etelään, vaikka hän oli syntynyt pohjoisessa "Luonnon lain" täyttämiseksi tällaisessa tapauksessa pitäisi etelän suurtilallisten maksaa neekereille 65 senttiä ynnä $4.35 päivältä. Suostuvatko he siihen? Eipä suinkaan! He kut suvat poliisin, kuten ainakin, heidän taloustieteensä käytännöllisen tulkitsijan.

Etelän suurtilalliset ovat ryhtyneet "järjestelmällisiin toimenpiteisiin" estääkseen neekerityövoiman pohjoiseen siirtymisen. Käyttämällä hyväkseen valtiollisia lakeja, jotka sallivat rikkaitten rankaisematta aiheettomasti syyttää, vangituttaa ja jahdata ja lahdata työläisiä, he toivovat saavansa kumotuksi "luonnon lain", joka neekereitäkin vetää pohjoiseen.

Järjestömme asioita

S. S. JÄRJESTÖN NÄYTTÄMÖLIITON TIEDONANTOJA.

Niiden monien kyselyjen johdosta, joita S. S. Järjestön Näyttämöliiton konttoriin on saapunut, pyydetään ilmottaa, että liitto ei ole onnistunut saamaan käsiinsä vielä yhtään ostamisen arvoista näytelmää. Mutta niistä monista näytelmistä, joita liitolla on nyt arvosteltavana, toivotaan ainakin muutamia ostamisen arvoisia näytelmiä löytyvän, joten jo heti ensi vuoden alussa saavat osastot esitettäväkseen uusia näytelmiä. Näytelmistä ilmotetaan niin pian kuin niitä saadaan.

Samalla pyydämme tässä huomauttaa kynäilijöillemme, että liiton julistama kirjotuskilpailu päättyy vasta ensi maalisk. 1 p. Välttyäksemme turhanaikaisesta kirjevaihdosta julkaisemme tässä vielä kerran kilpailuehdot.

Ne ovat:

Kilpailu tapahtuu kolmessa sarjassa seuraavasti:

Eusimäinen sarja, johon kuuluvat **alkuperäiset** näytelmät, ovat palkinnot 100, 75 ja 50 dollaria.

Toisessa sarjassa, siihen kuuluvat **suomennokset ja mukaelmat,** ovat palkinnot 75, 60 ja 50 dollaria.

Kolmannessa sarjassa — **lasten näytelmät,** jotka saavat olla alkuperäisiä tai suomennoksia — ovat palkinnot 25, 15 ja 10 dollaria.

Jokainen kilpailija saa ottaa osaa kilpailuun kaikissa sarjoissa ja niin monella näytelmällä kuin haluaa.

Liitto pidättää kaikki oikeudet palkitsemiinsa näytelmiin.

Palkinnot ja niiden järjestys määrätään juuri yleisäänestyksellä valittavan arvostelulautakunnan enemmistön lausunnon perusteella.

Kilpailuun aiotut näytelmät on lähetettävä liitolle puhtaaksikirjotettuna ja näytelmistä on otettava kolme kopiota.

S. S. Järjestön Näyttämöliitto.

Vaan se.

Muuan poikanaskali heittelee kadulla kivillä pientä tyttöstä. Ohikulkeva herra pysähtyy ja sanoo:

"Etkös häpeä, senkin nappula, viskoa kivillä pientä tyttöä."

Toinen lähellä seisova nappula puuttuu silloin puheeseen.

"Ei se mitään ole, sehän on hänen siskonsa, mikäli tiedän."

Kauhea uni.

"Mikä sinua vaivaa, rakas Joakim? Miksi sinä itket ja hikoilet kelmeää hikeä?"

"Oh, minä uneksin, että olin yksi firmani työläisistä."

"Länsimaisen sivistyksen" voittokulkua

(Jatk. edell. n:roon)

Suurten kiista saaliista.

Suurkapitalistit koettavat vallata kilpaa saalistamisalueita ja työntää niistä vaarallisia kilpailijoitaan pois. Kun Ranskan kapitalisteja edustava hallitus yritti v. 1899 laittaa meriliikenteen tukikohtaa Persian lahden rannalle Iissaan, niin sekaantui Englannin amiraali leikkiin ja uhkasi pommittaa heti. Bagdadin rautatie tuli pitkäaikaiseksi riitakapulaksi. Englanti koetti estää ainakin sen loppuosan valmiiksi rakentamista, kun pelkäsi mahtavien kilpailijain tunkevan sitä pitkin hyville riistomaille, joita se voi itse tyhjentää vesiteitse. Tuo vastustus koski varsinkin Saksaa ja Turkkia. Pohjoisesta Persiaan tunkeileva Venäjä antoi myös brittiläisille herroille huolia. Vuoden 1907 sopimuksen sanat eivät olleet niin lujia, että olisivat vapauttaneet kaikesta pelosta. Kun maasta karkotettu entinen hallitsija oli Venäjän ystävä, niin täytyi Englannin pitää silmällä, ettei se pääsisi takaisin Persian hallitsijaksi ja tehdä tuontuostakin esityksiä siitä. Samoin laitteli Englanti vastalauseita, kun Venäjä valtaisi pohjoisia maakuntia ja kun sen konsulivirastot kantoivat oikeuden ja lain vastaisesti persialaisia veroja. Englanti ilmaisi muitakin toiveita, jotka olivat Venäjätä vastaan ja Persialle edullisia. Nekään eivät johtuneet Persian oikeuden puolustamishalusta, vaan itsekkäistä syistä: kilpailevaa anastajaa oli koetettava ehkäistä jotta jäisi itselle sitä enemmän anastamismahdollisuutta vastedes. Vastustusta ei voitu kuitenkaan harjottaa kyllin tehokkaasti. V. 1907 sopimus ja muut suhteet Venäjään sitoivat. Venäläinen vyöry tunkeutui Pohjois-Persiasta yhä lähemmä Englannin anastamaa monopooli-aluetta. Englannin monivuotisen itämaa-politiikan saavutukset ja laajentumismahdollisuudet alkoivat näyttää uhatuilta. Georg Brandes kirjotti: Greyn persialaispolitiikka ei ole siveellistä eikä hyödyllistä.

Salaisilla vehkeillä koettivat englantilaiset kukistaa Persian hallituksia, jos ne olivat venäläis-ystävällisiä ja asettaa Englannin ystäviä ministereiksi, kuvernööreiksi ja muiksi vaikuttaviksi virkamiehiksi. Rahaa käytettiin saadakseen Persian sotaisimman heimon, bahtiarit, puolelleen. Sille kuviteltiin että sekin tulisi hyötymään öljykenttien aarteista.

Salavehkeilyjen todisteiksi julkaistaan teoksessa englantilaisten valtiomiesten kirjeitä. Maaliskuun 23 p. 1914 päivätyssä kirjeessä selosti lähettiläs Walter Townley poliittista asemaa Isfahanissa, Schirasissa, Tebrisissä, Meschedissä, Kermanissa ja Bushirissa oleville Britannian konsuleille. Kirjeen mukaan eivät suhteet olleet silloinkaan oikein sopuisia. "Me kannatamme Ain-ed-Danlehia, santarmistoa ja bahtiareja, venäläiset ovat nyt Ain-ed-Danlehia vastaan, puhutaan, että santarmiston toimintaa supistettaisiin pitämällä sitä poissa pohjoisosista. He ovat kateellisia meidän ja bahtiarien ystävyyden takia. Venäjä haluaa lisätä kasakkabrigaadia, niin että se voisi asettua santarmiston sijaan pohjoisosassa. Bahtiarit ovat varmasti meidän käsissämme. Heidän äsken tapahtunut siirtonsa Isfahaniin ja Kermaniin ja Ilkhanin jälleen asettaminen paikalleen on aiheutunut tämän lähetystön toimesta." — Siten tunnustivat englantilaiset asettaneensa miehiä persialaisiin toimiin. Ain-ed-Danleh tulee tekemään kaikki hyväksemme, kirjotti lähettiläs edelleen. "Shankatsin siirto Sistaniin ja Hischmat-ul-Mulkin (vanhoillinen venäläisystävä) vangitseminen toimitettiin Ain-ed-Danlehin palvelevaisuuden avulla." — Kirjeessä luetellaan sitten edelleen virkaherrojen vaihdoksia, santarmien ja bahtiaarien siirtoja uusiin asemiin. — Eteläisestä Farsin maakunnasta sanotaan: Tila siellä antaa nyt kuten ennenkin aihetta levottomuuteen. "Britannian konsuli ei viitkastele pannessaan arvovaltansa painamaan, jos niin tarvitaan. Kenraalikuvernööri (Minkhbir-es-Saltaneh) ei ole ollut enää tyydyttävä ja etsitään mukaantuvampaa henkilöä. Nykyinen raha-asiain ministeri (Wussuk-ed-Danleh) voisi olla hyvin sopiva mies. Hänen poissaolonsa pääkaupungista voisi vahvistaa Ain-ed-Danlehia, jonka vastustaja hän on." — Samalla kun lähettiläs kehuskelee omia suosikkejaan, toistaa hän Venäjän suosikista Schudscha-ed-Danlehista arvostelun: Tämä peto, joka ryssäläisherrojensa suostumuksella toimitti eduskunnan jäseniä kidutettaviksi tai yksinkertaisesti hirtätti heitä, runteli pappeja elävältä ja katkasutti vapaaehtoisen kansallisjoukon erään miehen keskeltä kahtia ja ripustutti hänen molemmat osansa eri paikoille.

Venäläisen valtiotaidon viekkautta kuvaa eräs haastattelu, mikä julkaistiin maalisk. 10 p 1914 Teheranin lehdessä "Raad" ja mikä on toistettu nyt selosteltavassa teoksessa. Haastateltu oli Venäjän ministeri Teheranissa M. Korostowetz. Hän alotti imelästi: Persialaiset ovat rakastettavia ja vierasvaraisia ihmisiä. Ei ollut tavannut niissä intoilijoita eikä europalaisia vastustavia tunteita. Hän puolustikin venäläisten joukkojen pois viemistä Persiasta. Hänen Majesteettinsa oli samoin antanut hänen toimekseen käyttää kaikkia, sitä pyrintöä edistäviä keinoja, samaten ulkoministeristö. Kaukasian varakuvernööri ja entinen pääministeri, silloinen raha-asiain, olivat samaa mieltä. Olisi parempi käyttää ne 5 miljoonaa ruplaa, jotka oli aiottu Persiassa oleville joukoille, Venäjän edistämiseksi ja sivistämiseksi. — Persian perustuslakien ja eduskunnan säilyttämisestä lausui haastateltu samaan nuotiin: Molemmat naapurimaat olivat tunnustaneet Persian valtiosäännön, siis ei kummallakaan ollut mitään sitä vastaan. Sitten pisti pukin sorkka esiin: "Ne olivat kuitenkin peloissaan, että maa joutuisi anarkian valtaan. Jos anarkia palaisi, niin muuttaisi Venäjän hallitus valtiosäännön ja eduskuntaa koskevat lait." — Persialaisten pitäisi, laverteli ministeri edelleen, syvästä persoonalliset pyyteet syrjään ja toimia isänmaansa hyväksi. Mutta elleivät he kykenisi hallitsemaan omaa maataan, niin ei luonnollisesti voitaisi laskea mitä seurauksia siitä tulisi. Tebrisissä ja sen läheisissä maakunnissa voi ministerin mielestä vain Schudscha-ed-Danleh, se edellä mainittu julmuri, palauttaa järjestyksen.

Samoihin aikoihin pelkäsi Englannin lähettiläs, että Venäjä, käyttäen hyväkseen Persian alituista rahapulaa, hankkisi itselleen yhä lisää etuja, kuten erikoisoikeuden Urmian järven laivaliikenteeseen, venäläispersialaisen rajan muutoksen, siten Venäjälle luovutettaisiin maata y.m. Englannin lähettiläs piti jo tarpeellisena v. 1907 sopimuksen tarkistamisen, siten että Venäjän lisätessä saalistaan Englantikin tulisi saamaan yhä enemmän. Kun Venäjä rikkoi Pohjois-Persiassa kansaoikeutta, niin tarvitsi Englannin sen takia loukkaantunat valtiollinen omatunto laastariksi lisää etuja Englannille.

Öljykenttien anastus.

Valtion suoranaisesta osanotosta anastusyrityksiin mainittakoon tässä eräs. V. 1909 perustettiin englantilais-persialainen öljy-yhtiö (Anglo-Persian Oil Company), jonka piti imeä itkauksia Etelä-Persian tavattoman suurista öljylähteistä. Kesäk. 28 p. 1914 hyväksyi alahuone 254 äänellä 18 vastaan hallituksen esityksen, että Englanti menisi osakkaaksi tuohon yhtiöön. Valtiolle tuli 2,001,000 punnan osakkeet, muille 1,999,000, valtiolle siis enemmistö. Greenwey sanoi että nuo öljykentät antavat niin merkitsevän määrän, että voinevat täyttää koko Britannian laivaston tarpeen. Persian hallitukselle myönnettiin vain 16 prosenttia vuotuisesta puhtaasta voitosta, ja bahtiarit, joiden maa-alueella myös englantilaisten käsissä olevan sisaryhtiön Bachtiari Oil Co:n lähteet ovat, saivat vain 3 pros. osakkeista ja 3,000 puntaa vuodessa. Joku tuntematon heimo katkaisi v. 1915 johtoja. Ensinmainitun yhtiön johtaja lausui vuosikokouksessa tuomion: Persian hallituksen pitää korvata menetetty suuri öljymäärä (144,000 tonnia) ja vahingon aiheuttama ylimääräinen työ. — Siten otetan Persialta "voitot" takaisin.

Venäjän avustustoimista mainitsi Englannin ministeri kolmannessa kiertokirjeessään elok. 22 p:nä 1914: Venäjän konsulin toimet venäläisellä vyöhykkeellä ehkäisevät raha-asiain hoitoa. Venäjän konsuli pidättää ja maksaa pankkiin sen maljan (maaveron), jota venäläiset ja Venäjän suojelemat ovat velvolliset maksamaan omistamistaan ja hoitamistaan maista, ja tuo käy vieläpä Persian hallituksen nimessä, joka hallitus ei ole nähnyt vilahdustakaan siitä.

Englantilaiset vehkeilijät olivat aluksi tyytyväisiä santarmiston ruotsalaisiin johtajiin. Antoivat heidän kunnostaan kiittäviä lausuntoja. Olivathan kaupatpiet englantilaisille turvallisia. He eivät kuitenkaan saaneet ruotsalaisia herroja siinä määrin kätyreikseen kuin olisivat tahtoneet. Sodan puhiettua levittivät he epäilyjä, että ruotsalaiset herrat olisivat saksalais- ja turkkilais-ystävällisiä. Selosteltavana olevassa teoksessa on pitkä luku vehkeistä, joilla niin epäiltyjä ruotsalaisia upseereja koetettiin saada pois. Santarmiston päällikköä, kenraali Hjalmarsonia, jota oli vlistelty hyväksi, alettiin soimaamaan ja parjaamaan, jopa sanottiin hulluksi. Ruotsalais-upseerien toiminta koetettiin tehdä mahdottomaksi viivyttelemällä heidän ja heidän komennettavanaan olevien santarmien palkkoja. Amerikalainen vehkeilijä Merrill merkitsi huhtik. 15 p. 1915 vahingoniloisena: "Santarmisto ei ole saanut viiteen kuukauteen mitään palkkaa, ja poliiseilla on palkkasaatavia 100,000 tomania." Yhtä järkyttäviä tietoja tuli myöhemmin. Englanti ja Venäjä osasivat kiristää niin Persian raha-asiat. Vähitellen saivat ne tahtonsa läpi: ruotsalaisia upseereja poistui.